

УДК 378.22:316.444.5

**АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ
МАГІСТРАНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АВТОМАТИЗАЦІЯ ТА
КОМП'ЮТЕРНО-ІНТЕГРОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ» У ПРОЦЕСІ
ФАХОВОГО СТАНОВЛЕННЯ В УМОВАХ ВНЗ**

Хоцкіна С. М., к.пед.н., доцент;
Гладченко О. В., к.пед.н., доцент;
Фортуна Є. О., студентка;
Шатровий Б. В., студент;

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

У сучасному світі поміж низки способів та засобів формування особистісних якостей і здібностей, необхідних компетенцій і компетентностей, пріоритетною і найбільш значущою залишається вища освіта загалом та вища професійна освіта зокрема. Формування професійної мобільності майбутніх фахівців в умовах єдиного європейського освітнього простору відкриває нові можливості не тільки для здобувачів освіти, а й для формування європейського ринку праці.

Важливу роль у цьому аспекті посідає розвиток ініціативності, самостійності студентів в організації особистісної стратегії поведінки і діяльності, відповідальності під час прийняття професійнозумовлених рішень. Для формування професійної мобільності як особистісно-професійної якості майбутніх фахівців – магістрантів з автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій визначальним постає процес забезпечення позанавчальної, організаційної, громадської діяльності студентів.

Відтак на сьогодні перед системою вищої освіти постає визначальне психолого-педагогічне завдання: навчально-пізнавальну діяльність студентів здійснювати переважно на основі особистісно зорієнтованого підходу, спрямованого на формування готовності до ефективного використання бази знань та способів їх упровадження для розв'язання практичних професійних завдань і виробничих ситуацій.

Дослідження системи підготовки фахівців різної профілізації в Україні ґрунтуються на сучасних положеннях професійної підготовки у вищій школі: неперервна професійна освіта (С. Гончаренко, Н. Ничкало, С. Сисоєва та ін.); професійна підготовка фахівців у вищих навчальних закладах (З. Бакум, С. Караман, С. Мартиненко та ін.); адаптація молодих фахівців до процесу виробництва (О. Алексеєв, В. Моргун, В. Семиченко, М. Шкодін та ін.).

Як переконують сучасні дослідження (Т. Медведовська, Т. Шаргун), постає актуальним не тільки розуміння творчої діяльності, а й готовність фахівців до прийняття нестандартних рішень, що вимагає відповідного

II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Професійна підготовка фахівця в контексті потреб сучасного ринку праці»

залучення певних виробничо-професійних можливостей за потреби творчої реалізації в галузі автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій.

Відтак найважливішою характеристикою діяльності випускника вищого навчального закладу є його готовність до мобільної професійно зумовленої діяльності.

На основі узагальнення досліджень науковців (М. Бекоєва, С. Гончаренко, С. Кульневич, Н. Ничкало, О. Пехота, В. Серіков, Л. Сушенцева, Н. Тализіна та ін.) окреслюємо такі компоненти мобільно зорієнтованої діяльності: мотиви й цілі; програму й планування; інформаційну основу; саморегуляцію; контроль процесу й результату діяльності; корекцію компонентів та їх розвиток.

Визначення «професійна мобільність» традиційно охоплює здатність спеціаліста змінювати професію, місце і рід діяльності. Водночас динаміка сучасного суспільного життя вносить корективи у розуміння сутності поняття, не звужуючи професійну мобільність межами однієї галузі, і розглядає мобільність фахівця як можливість професійної та особистісної самореалізації у будь-якій сфері соціально-економічної та соціокультурної діяльності. Такою готовністю майбутній фахівець може оволодіти в системі вищої освіти, якій також притаманна мобільність, варіативність та демократичність.

Аналіз наукових досліджень з проблеми професіоналізації фахівців у контексті розвитку у них професійної мобільності, засвідчив, що їх вже й не так багато, але популярність цієї проблематики останнім часом зростає. Варто підкреслити науковий доробок останніх років (В. Воронкова, Е. Сайфутдинова, Н. Коваліско, О. Гусак та ін.)

Проаналізувавши наявні визначення сутності поняття професійної мобільності, виокремили найбільш значущі для нашого дослідження (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика сутності поняття професійної мобільності фахівця з позиції напрямів дослідження

Напрямок дослідження	Поняття	Автор
Загальнонауковий	Мобільність - рухливість, здатність до швидкого просування, дії.	С. Ожегов
Соціологічний	Соціальна мобільність - переміщення індивідів у межах різних рівнів соціальної ієрархії, яка визначається з позиції широких професійних і соціально-класових категорій.	П. Сорокін
Психологічний	Професійна мобільність - здатність і готовність особистості швидко й успішно опановувати нову техніку і технологію, набувати знань і умінь, що забезпечують ефективність нової професійної діяльності.	Б. Мещеряков
Економічний	Трудова мобільність - означає принципову	Л. Данилова

II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Професійна підготовка фахівця в контексті потреб сучасного ринку праці»

	готовність населення до зміни посади, професії, місця роботи та проживання, способу життя загалом.	
Управлінський	Професійна мобільність - це технологія, модель перебудови та реформування системи кадрового забезпечення державної служби.	І. Шпекторенко
Соціально-психологічний	Соціально-професійна мобільність - готовність і здатність особистості до швидкої зміни професії (перекваліфікації), виробничих завдань, місця праці, вміння швидко адаптуватися до нових соціально-економічних і внутрішньоорганізаційних умов праці.	Н. Вінник

Дослідженнями доведено, що найбільші труднощі в навчанні студентів під час формування професійної мобільності виявлено через:

- невміння раціонально розподіляти свій час (47,8% опитаних);
- відсутність або недостатність навичок самоосвіти;
- невміння самостійно працювати з науковою літературою (у 24,6% – повільний темп сприйняття інформації);
- у 19,7% – нездатність управляти діяльністю.

Що вимагає професія від фахівця з вищою освітою (відповідно до Галузевого стандарту спеціальності)?

1. Знання загальної теорії й вміння застосовувати у процесі аналізу конкретних виробничих проблем.

2. Розуміння специфічної термінології, яка притаманна професії, мови символів, умовних позначень тощо.

3. Володіння понятійним апаратом певної галузі, вміння оперувати абстрактними поняттями, підкоряти свою діяльність законам науки.

4. Знання фактів, їх класифікації та вміння їх пояснювати відповідно до законів науки.

5. Уміння бачити, пояснювати та розв'язувати виробничі проблеми на основі здобутих знань [5].

Щоб засвоїти й оволодіти цими вимогами, студент повинен цілеспрямовано, свідомо вчитися, опанувати формами самоосвіти, відповідно до яких треба студентам організувати навчання, намагатися самостійно здобувати знання, підвищувати якість освіти.

Для розвитку самостійності студентів потрібно формувати такі вміння:

- усвідомлювати і внутрішньо приймати цілі та завдання самостійної роботи;
- визначати, систематизувати і встановлювати послідовність виконання завдання;
- визначати і планувати послідовність дій (методів і засобів), необхідних для виконання завдання;

II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Професійна підготовка фахівця в контексті потреб сучасного ринку праці»

- організувати роботу, мобілізувати наявні ресурси для розв'язання визначеного завдання;
- самостійно контролювати власні дії, узгоджуючи за метою; за потреби – коригувати, уточнювати й регулювати;
- оцінювати результати самостійної роботи та визначити подальші перспективи;
- налагоджувати зв'язок із викладачем для презентації досягнутих результатів і отримання консультації [4].

Необхідний також розвиток у студентів умінь самонавчання, причому на відміну від традиційного, зорієнтованого на організацію самостійної роботи переважно на рівні закріплення отриманих знань у процесі аудиторної діяльності, цей процес доцільно розширити варіантами креативної взаємодії учасників навчально-пізнавального процесу з акцентами самостійного здобування знань.

Тому в контексті вищеокресленого варто акцентувати на таких педагогічних чинниках, що впливають на становлення професійної мобільності студентів під час навчально-дослідницької діяльності:

- цілеспрямована модернізація навчальних програм із включенням інтегрованих курсів із фундаментальних і прикладних дисциплін, а також розширення інваріативного складника навчальних планів із дисциплін циклу гуманітарної підготовки;

- розширення елементів дистанційної освіти;

- розширення обсягу науково-дослідних робіт із перспективами впровадження результатів у виробничу діяльність підприємств та організацій.

Щодо формування професійної мобільності у процесі науково-дослідницької діяльності, варто акцентувати також на аспектах набування професійних знань і навичок, що дозволяє:

- формувати у студентів комунікативні навички творчої взаємодії;

- набувати умінь обґрунтовано доводити власну наукову позицію, пов'язуючи з чітко узгодженим категоріальним апаратом дослідження;

- простежувати логіку формування та становлення певного наукового поняття;

- на основі критичного аналізу визначених наукових позицій формувати та науково обґрунтовувати власне бачення сутності досліджуваної проблеми;

- окреслювати перспективи подальших наукових розвідок;

- презентувати результати досліджень тощо.

Відтак це сприятиме виробленню у майбутніх фахівців професійного самовизначення і формування їх професійної мобільності. На заваді самостійної роботи студентів можуть постати психологічні бар'єри, що знижують її ефективність і негативно позначаються на мотивації навчання, але цей аспект розкриття проблеми є перспективами подальших наукових досліджень.

У контексті зазначеного вважаємо за доречне підкреслити суттєву особливість професійної мобільності (зокрема, підготовки магістрантів з

II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Професійна підготовка фахівця в контексті потреб сучасного ринку праці»

автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій), зорієнтованої на модернізацію освіти – підготовку активного компетентного спеціаліста, спроможного активізувати знання в епоху радикальних змін.

Відповідно, урахування вищеокресленого підвищує рівень професійної підготовки, що збільшує ймовірність успішного розвитку ділової кар'єри майбутнього фахівця.

Література

1. Бекоева М. И. Формирование профессиональной мобильности студентов как важная составляющая проблемы трудоустройства выпускников вуза / М. И. Бекоева. – Вектор науки ТГУ. – Серия: Педагогика, психология, 2014. – № 3 (18). – С. 27–30.

2. Лапіна В. О. Дидактичні умови реалізації навчального діалогу під час вивчення іноземних мов у технічних вишах / В. О. Лапіна // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. – Вип. 44. – Кривий Ріг : КДПУ, 2015. – С. 231–236.

3. Мищенко В. А. Психологические условия формирования профессиональной мобильности студентов в инновационной образовательной среде вуза / В. А. Мищенко, О. В. Булатова // Педагогическое образование и наука. – № 8. – 2012. – С. 33–37.

4. Хоцкіна С. М. Формування професійно мобільного фахівця гірничого профілю в умовах сучасного виробництва / С. М. Хоцкіна, В. В. Ткачук // Професійна підготовка фахівця в контексті потреб сучасного ринку праці : Всеукраїн. наук.-практ. інтернет-конфер., 17 лютого 2016 р., Вінницький націон. аграрний ун-т, 2016. – С. 680–685.

5. Хоцкіна С. М. Аспекти формування культури мовлення у контексті сучасної вищої професійної освіти / С. М. Хоцкіна // Наукові записки. Серія «Філологічна» : зб. наук. пр. – Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2015. – Вип. 57. – С. 221–225.

УДК 378.14

РОЗВИТОК ВИВЧЕННЯ СТОХАСТИКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Хрипко Т.Є., асистент,
Вінницький національний аграрний університет

Проблема вивчення стохастического студентством є актуальною, але не є новою в теорії та практиці вищої освіти. Уже в першій половині XIX століття в низці підручників з вищої математики з'явилися розділи, до яких введено елементи теорії ймовірностей та математичної статистики. Першим російським